Asiantuntijalausunto

29.5.2017

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

Viite Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta torstai 01.06.2017 klo 12:15 / HE 39/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 39/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1. Lausunnon antaja

SASKY koulutuskuntayhtymä, Ratakatu 36, 38210 Sastamala

2. Lausunto

Yleistä

Toteutetaan kattava ammatillisen koulutuksen reformi, jossa ammatillista koulutusta eteenpäin vievät vahvat koulutuksen järjestäjät ja valtiovallan taholta annetaan koulutuksen järjestäjille mahdollisuus keskittyä ydintehtävään eli opetuksen toteuttamiseen ja kehittämiseen. Toivomuksena on, että rakenteelliset toimenpiteet toteutetaan nyt kattavasti, jonka jälkeen koulutuksen järjestäjät saavat työrauhan. Vuodesta 2007 alkaen toisen asteen ammatillinen koulutus on ollut jatkuvan muutoksen kohteena. Toivomuksena on, että valtiovallan taholta annetaan selvät esitykset kriteereistä ammatillisen koulutuksen rakenteellisen uudistamisen toteuttamiseksi. Näin mahdollistetaan selkeä koulutuksen järjestäjien työnjako ja pystytään toteuttamaan tarvittavat toimipisteuudistukset.

SASKY koulutuskuntayhtymä pitää tärkeänä, että tulevaisuudessa vahvalla koulutuksen järjestäjällä on laajan ammatillisen koulutustarjonnan lisäksi lukion ja vapaan sivistystyön tarjontaa. Näin pystytään turvaamaan kattava toisen asteen koulutuksen henkilöstön osaamispääoma ja pystytään joustavasti yhdistelemään eri osaamisaloja sekä mahdollistamaan toiminta- ja laadunhallintajärjestelmään resursoiminen. Myös kansainvälisen toiminnan kehittämisen näkökulmasta ja erityisesti koulutuksen viennin näkökulmasta vahva ja laaja-alainen koulutuksen järjestäjä pystyy toteuttamaan monialaista ja tasokasta yhteistyötä. Tulevaisuuden ennakoinnissa ja osaamisvaatimusten toteuttamisessa vain riittävän vahvat ja monialaiset koulutuksen toteuttajat pystyvät palvelemaan tehokkaasti opiskelijoita ja työelämän sidosryhmiä. Lakiesityksen mukaan uusissa järjestämisluvissa on määräys toiminta-alueesta, jonka osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjän toiminta ensisijaisesti vastaa. Tässä on syytä huomioida, että osa koulutuskuntayhtymistä toimii usean eri maakunnan alueella. Lisäksi koulutuskuntayhtymillä voi olla oppilaitoksia myös jäsenkuntien alueen ulkopuolella, kuten SASKY koulutuskuntayhtymällä on mm. Tampereella.

Seutukaupunkien alueella kokoamalla koko toisen asteen koulutus samalle järjestäjälle pystytään päätöksenteon näkökulmasta palvelemaan joustavammin sekä sisäisiä että ulkoisia asiakkaita ja toteuttamaan aluekehitystehtävää. Vahva koulutuksen palveluntuottaja saa keskittyä toiminnassaan ydinasiaan, koulutuspalvelujen tuottamiseen, kun järjestäjänä toimii kuntayhtymä tai osakeyhtiö. Ammatillisen koulutuksen osakeyhtiömalleissa on tulevaisuudessa lainsäädännöllisesti pystyttävä mahdollistamaan myös yleissivistävän koulutuksen mukana oleminen ja näin varmistamaan kaksoistutkintojen suorittaminen ja jatko-opintomahdollisuus ammatillisen perustutkinnon jälkeen.

Koulutuksen järjestäjäverkkoa on yhä edelleen tiivistettävä. Kasvavissa maakunnissa Pirkanmaalla ja Uudellamaalla on syytä olla useampia koulutuksen järjestäjiä, jotta mahdollistetaan terveen kilpailun kautta ammatillisen koulutuksen jatkuva kehittyminen. SASKY koulutuskuntayhtymän näkemyksen mukaan Pirkanmaalla riittää 2 - 3 ammatillisen koulutuksen järjestäjää. Tulevaisuudessa riittävän vahva koulutuksen palvelutuottaja pystyy takaamaan toimivat, ajanmukaiset ja pedagogiset prosessit osaavan henkilöstön turvin sekä oppimisympäristöt, tilat, välineet ja yhteistyösuhteet.

SASKY koulutus-kuntayhtymä sasky.fi

Asiantuntijalausunto

29.5.2017

Työvoimapoliittinen koulutus

Lainsäädäntöuudistuksessa aikuisten koulutustarpeiden huomioiminen osana ammatillisen koulutuksen tehtävää on jäänyt vähälle huomiolle. Omaehtoinen koulutus ja työvoimakoulutus muodostavat työikäisten aikuisten ammatillisen koulutuksen kokonaisuuden. Valtionosuusrahoitteisen ammatillisen koulutuksen merkitys työikäisen väestön kouluttajana on kasvanut työvoimakoulutuksen määrärahojen vähentyessä ja koulutusten kohdistuessa maahanmuuttajien kotouttamiseen.

Lakiesityksen mukaan tutkintoon johtava työvoimakoulutus siirtyy työhallinnolta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja tutkintoon johtamaton työvoimakoulutus on muuttumassa kasvupalveluksi osana maakuntauudistusta. Tutkintoon johtavan työvoimakoulutuksen ohjaus tapahtuu jatkossa kolmikantaisesti. Valtakunnan tasolla OKM ja TEM sopivat työvoimakoulutuksen volyymista OKM:n hallinnonalalla. Yksittäisen koulutuksen järjestäjän osalta työvoimakoulutuksen tavoitteellisten opiskelijavuosien määrän määräisi OKM. Koulutuksen järjestäjä käy esityksen mukaan keskustelun TE-hallinnon kanssa kyseisen volyymin suuntaamisesta eri alojen koulutuksiin. Arveluttavaa on, miten kyseinen hallinnointimalli toimii ja pystyy reagoimaan työelämän nopeastikin muuttuviin tarpeisiin. Epäselväksi jää myös uuden rahoitusmallin käytännön vaikutukset koulutuksen järjestäjille työvoimakoulutuksen osalta. Työvoimapoliittinen koulutus tulisi siirtää vuosikiintiöllä vahvoille ja monialaisille ammatillisen koulutuksen palvelujen tuottajille, jotka toimivat laajalla alueella.

Yksi ammatillisen koulutuksen järjestämislupa

Yksi yhteinen ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa mahdollistaa eri koulutusmuotojen joustavan yhdistämisen ja tarjoaa koulutuksen järjestäjälle työkaluja koulutuksen saavutettavuuden turvaamiseksi. Oppisopimuskoulutuksella yritys- ja elinkeinoelämä pystyy täsmäkouluttamaan yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa eri ammattialojen osaajia nopeasti ja tehokkaasti yritysten ja yhteisöjen osaavan työvoiman saannin turvaamiseksi. Koulutuspalveluilla ei vain reagoida osaamistarpeisiin, vaan myös kehitetään yritysten ja työpaikkojen toimintaa. Näin koulutuksen avulla pystytään kehittämään yritysten liiketoimintakasvuedellytyksiä sekä tarjoamaan työikäiselle väestölle motivoitunut opiskelutapa ammatillisen koulutuksen hankkimiseksi tai osaamispääoman lisäämiseksi ja laajentamiseksi olemassa olevan työn sisällön muutoksissa. Laajennettu oppisopimuskoulutustehtävä tulisi myöntää niille koulutuksen järjestäjille, joilla on siihen vahva osaaminen ja pitkäaikainen kokemus. Oppisopimuskoulutuksen palkkatukipäätökset olisi syytä siirtää koulutuksen järjestäjän päätettäväksi, näin pystytään palvelemaan asiakkaista tehokkaasti, nopeasti ja oikea-aikaisesti.

Ammatillinen koulutus vankiloissa

Lakisääntöuudistuksessa turvataan ilman toisen asteen tutkintoa olevien aikuisten ammatillisen koulutuksen saatavuus myös erityisissä oppimisympäristöissä, kuten vankilassa. Vankien koulutus on yksi vaikuttavimmista ja kustannushyötysuhteeltaan tehokkaimmista keinoista vähentää uusintarikollisuutta ja sen yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Vankilakoulutus tulisi myöntää erillistehtävänä järjestämisluvassa niille koulutuksen järjestäjille, joilla on osaava henkilöstö ja kokemusta kyseisestä erityistehtävästä. Vankilakoulutukselle on syytä määritellä riittävä rahoitus, joka mahdollistaa Rikosseuraamuslaitoksen ohjeistuksen mukaan vankien opetuksen pienryhmissä vankien ja opettajien turvallisuuden vuoksi.

Vaikuttavuusarviointi/rahoituslaki

Reformista puuttuu kattava vaikuttavuusarviointi. Tulevan rahoituksen arvioiminen lakiluonnoksen perusteella on mahdotonta. Rahoituksessa on turvattava riittävä perusrahoituksen osuus, jotta koulutuksen järjestäjä pystyy ennakoimaan tulevaisuutta myös rahoituksen näkökulmasta. Koulutustakuun toteutumisen kannalta perusrahoituksen korottaminen 60 prosenttiin nähdään ensi arvoisen tärkeänä työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä korostavasta rahoitusmallista huolimatta.

Lakiesityksen mukaan perusrahoitus määräytyisi vuosittain päätettävän tavoitteellisen opiskelijamäärän perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi vuosittain kullekin järjestäjälle sen

tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän tulevalle varainhoitovuodelle. Määrä ei kuitenkaan voisi alittaa järjestämisluvan vähimmäisopiskelijamäärää. Rahoituksen ennakoinnin näkökulmasta koulutuksen järjestäjäkohtaisen vuotuisen rahoituksen vaihteluväli edellisen vuoden suoritepäätökseen saisi olla korkeintaan 1-3 prosenttia.

Tulosrahoituksesta tulee tehdä läpinäkyvä, selkeä ja helposti analysoitava. Strategiarahoituksella on tuettava niitä, jotka ovat toteuttaneet rakenteellisen pohjan vahvistamista. Rahoituksen siirtymäsääntömääräykset vuoteen 2022 saakka nähdään hyvänä. Hallinnollisen taakan keventämiseksi tulee tiedonkeruujärjestelmät rakentaa aikataulullisesti riittävän ajoissa ja on keskityttävä keräämään vain oleelliset tiedot.

Osaamisperusteisuus

Reformin myötä vahvistuvassa osaamisperusteisessa ammatillisessa koulutuksessa aikaperusteisuudesta siirrytään osaamisen todentamiseen. Kyseessä on suuri pedagoginen ajattelutavan muutos oppiainekeskeisyydestä opiskelijakeskeisyyteen. Opettajan työn sisältö muuttuu lähiopetuksesta yksilöllisten opintopolkujen mahdollistamiseen. Tutkintouudistus ja reformi muuttavat opettajan työnkuvaa ratkaisevasti, joten uusi vuosityöaikajärjestelmä tulisi saada koskemaan koko ammatillista opettajakenttää valtakunnallisesti samanaikaisesti reformilainsäädännön kanssa.

Työelämäyhteistyö

Reformilainsäädännön myötä työpaikalla tapahtuva oppiminen ja sitä kautta koulutuksen ja työelämän välinen yhteistyö lisääntyy. SASKY koulutuskuntayhtymä tekee tiivistä yhteistyötä yritys- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. Yhteistyökumppanit osallistuvat koulutuskuntayhtymän toteuttamiin koulutusohjelmiin, hankkeisiin ja oppimisympäristöjen kehittämiseen, joiden tavoitteena on viedä eteenpäin asiakas- ja yrityslähtöistä koulutuspalvelua. Tiivis yhteistyö alueen yrittäjien kanssa mahdollistaa tarvelähtöisen koulutuksen ja hankittujen koneiden, laitteiden sekä kokonaisten oppimisympäristöjen tehokkaan ympärivuotisen käytön. Tavoitteena on yritys- ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn edistäminen ja tukeminen kouluttamalla osaavaa henkilöstöä. Työelämän kanssa yhteisesti hankitut oppimisympäristöt takaavat opiskelijalle ammatissa tarvittavien ajanmukaisten tietojen ja taitojen oppimisen. Ammatillisen koulutuksen kehittämisessä työelämäyhteistyöllä on suuri merkitys. Osaamisen työelämävastaavuuden parantuminen, opetuksen ja oppimisen monimuotoistuminen sekä laajenevat oppimisympäristöt ovat kaikki vahvan työelämäyhteistyön hedelmiä. Yritys- ja elinkeinoelämän sitouttaminen yhteiseen tekemiseen mahdollistuu yhteisten oppimisympäristöjen ja opetussuunnitelman kautta, mihin uusi koulutussopimusmalli antaa hyvät edellytykset.

Tulevaisuudessa on kehitettävä uusia toimintatapoja erityisesti nuorten työllistämisnäkökulmat huomioiden. Osa kunnista on saanut hoidettavakseen työllisyydenhoidonkokeiluja. Yhdeksi kokeilun näkökulmaksi voisi nostaa työnvälitystehtävän osana ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta. Jatkossa voisi toimia osana ammattiin opiskelijoiden arkea monialaisen koulutuksen palveluntuottajan oma rekrytointiyritys, joka mahdollistaa opiskelijoiden työllistymisen polut.

3. Päiväys ja allekirjoitus

Sastamalassa 30.5.2017

SASKY koulutuskuntayhtymä

Antti Lahti
kuntayhtymäjohtaja

SASKY koulutus-kuntayhtymä

Lisätietoja Kuntayhtymäjohtaja Antti Lahti, antti.lahti@sasky.fi, puh. 050 340 6221